HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a zecea)

13 februarie 2025*

„Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Contracte de credit pentru consumatori – Directiva 2008/48/CE – Articolul 10 alineatul (2) – Obligația de informare – Dobândă anuală efectivă – Modificarea taxelor și a comisioanelor – Articolul 23 – Regimul național de sancțiuni – Principiul proporționalității”

În cauza C-472/23,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Tribunalul Districtual al Capitalei Varșovia din Varșovia, Polonia), prin decizia din 21 iunie 2023, primită de Curte la 25 iulie 2023, în procedura

Lexitor sp. z o.o.

împotriva

A. B. S.A.,

CURTEA (Camera a zecea),

compusă din domnul D. Gratsias, președinte de cameră, și domnii I. Jarukaitis, președintele Camerei a patra, și Z. Csehi (raportor), judecător,

avocat general: doamna L. Medina,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Lexitor sp. z o.o., de K. Danielak, radca prawny;

– pentru A. B. S.A., de M. Malciak, K. Trzaskowski și W. J. Wandzel, adwokaci;

– pentru guvernul polonez, de B. Majczyna și S. Żyrek, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de P. Ondrůšek și M. Owsiany-Hornung, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: polona.

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatei generale,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 10 alineatul (2) literele (g) și (k), precum și articolul 23 din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului (JO 2008, L 133, p. 66).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Lexitor sp. z o.o., în calitatea sa de cesionar al drepturilor unui consumator, pe de o parte, și A. B. S.A. (denumită în continuare „banca”), pe de altă parte, în legătură cu cererea de rambursare a unei sume reprezentând dobânzile și costurile plătite de acest consumator în temeiul unui contract de credit de consum pe care îl încheiase cu banca.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2008/48

3 Considerentele (6), (8) (9), (19), (31), (32) și (47) ale Directivei 2008/48 au următorul cuprins:

„(6) În conformitate cu dispozițiile tratatului, piața internă cuprinde un spațiu fără frontiere interne în care este asigurată libera circulație a mărfurilor și a serviciilor, precum și libertatea de stabilire. Dezvoltarea unei piețe a creditului, mai transparente și eficiente, în cadrul acestui spațiu fără frontiere interne este esențială pentru promovarea dezvoltării activităților transfrontaliere.

[…]

(8) Pentru a se asigura încrederea consumatorilor, este important ca piața să le ofere un grad suficient de protecție. Astfel, libera circulație a ofertelor de credite ar trebui să poată avea loc în condiții optime, atât pentru cei care oferă creditele, cât și pentru cei care le solicită, ținând seama de situațiile specifice din fiecare stat membru.

(9) O armonizare completă este necesară pentru a se asigura tuturor consumatorilor din Comunitate un nivel ridicat și echivalent de protecție a intereselor lor și pentru crearea unei veritabile piețe interne. În consecință, nu ar trebui să li se permită statelor membre să mențină sau să introducă alte dispoziții de drept intern decât cele prevăzute de prezenta directivă. Cu toate acestea, o astfel de limitare nu ar trebui să se aplice decât în cazul dispozițiilor armonizate din prezenta directivă. Când astfel de dispoziții armonizate nu există, statele membre ar trebui să dispună în continuare de libertatea de a menține sau introduce dispoziții legale naționale. […]

[…]

(19) Pentru a putea lua decizii în deplină cunoștință de cauză, consumatorii ar trebui să primească, înaintea încheierii contractului de credit, informații adecvate, pe care consumatorul le poate lua cu el și reflecta asupra lor, cu privire la condițiile și costul creditului, precum și la obligațiile care le revin. Pentru a asigura cel mai înalt grad de transparență și comparabilitate a ofertelor, astfel de informații ar trebui să includă în special dobânda anuală efectivă [(DAE)] aferentă creditului, stabilită în același mod în întreaga Comunitate. […]

[…]

(31) Pentru a-i permite consumatorului să își cunoască drepturile și obligațiile care îi revin în temeiul contractului de credit, acesta din urmă ar trebui să cuprindă toate informațiile necesare într-un mod clar și concis.

(32) Pentru a asigura o transparență deplină, consumatorului ar trebui să i se ofere informații cu privire la rata dobânzii aferente creditului, atât în stadiul precontractual, cât și la încheierea contractului de credit. Pe parcursul raportului contractual, consumatorul ar trebui informat, de asemenea, cu privire la modificările ratei variabile a dobânzii aferente creditului și la modificările corespunzătoare ale plăților. […]

[…]

(47) Statele membre ar trebui să stabilească norme privind sancțiunile aplicabile în cazurile de încălcare a dispozițiilor naționale adoptate în baza prezentei directive și să se asigure că acestea sunt puse în aplicare. Deși alegerea sancțiunilor rămâne la latitudinea statelor membre, sancțiunile prevăzute ar trebui să fie eficiente, proporționale și cu efect de descurajare.”

4 Articolul 3 din această directivă, intitulat „Definiții”, are următorul cuprins:

„În sensul prezentei directive se aplică următoarele definiții:

[…]

(g) «costul total al creditului pentru consumatori» înseamnă: toate costurile, inclusiv dobânda, comisioanele, taxele și orice alt tip de costuri pe care trebuie să le suporte consumatorul în legătură cu contractul de credit și care sunt cunoscute de către creditor, cu excepția taxelor notariale; costurile pentru serviciile accesorii aferente contractului de credit, în special primele de asigurare, sunt incluse, de asemenea, în cazul în care obținerea creditului sau obținerea acestuia potrivit clauzelor și condițiilor prezentate este condiționată de încheierea unui contract de servicii;

[…]

(i) «[DAE]» înseamnă costul total al creditului pentru consumator exprimat ca procent anual din valoarea totală a creditului, inclusiv costurile menționate la articolul 19 alineatul (2), dacă este cazul;

[…]”

5 Articolul 10 din directiva citată, intitulat „Informații care trebuie menționate în contractele de credit”, prevede la alineatul (2):

„Contractul de credit specifică în mod clar și concis:

[…]

(g) [DAE] și valoarea totală plătibilă de către consumator, calculate la momentul încheierii contractului de credit; se menționează toate ipotezele folosite pentru calcularea acestei rate;

[…]

(k) unde este cazul, costurile de administrare ale unuia sau mai multor conturi care înregistrează atât operațiunile de plată, cât și tragerile din credit, cu excepția cazului în care deschiderea unui cont este opțională, costurile pentru utilizarea unui mijloc de plată atât pentru operațiuni de plată, cât și pentru trageri din credit, orice alte costuri rezultând din contractul de credit, precum și condițiile în care aceste costuri pot fi modificate;

[…]”

6 Articolul 19 din aceeași directivă, intitulat „Calcularea [DAE]”, prevede la alineatele (1)-(3):

„(1) [DAE], care este egală, pe o perioadă de un an, cu valoarea actuală a tuturor angajamentelor (trageri, rambursări și costuri), viitoare sau prezente, convenite de creditor și de consumator, este calculată în conformitate cu formula matematică stabilită în anexa I partea I.

(2) În scopul calculării [DAE], se determină costul total al creditului pentru consumator, cu excepția costurilor suportate de către consumator pentru nerespectarea oricăruia dintre angajamentele stabilite prin contractul de credit și a altor costuri în afara prețului de achiziție, pe care, pentru achiziții de bunuri și servicii, este obligat să îl plătească, indiferent dacă tranzacția este efectuată în numerar sau pe credit.

Costurile administrării unui cont care înregistrează atât operațiunile de plată, cât și tragerile, costurile de utilizare a unui mijloc de plată atât pentru operațiunile de plată, cât și pentru trageri, precum și alte costuri privind operațiunile de plată sunt incluse în costul total al creditului către consumator, cu excepția cazului în care deschiderea contului este opțională, iar costurile contului au fost indicate clar și separat în contractul de credit sau în orice alt contract încheiat cu consumatorul.

(3) Calculul [DAE] se bazează pe ipoteza conform căreia contractul de credit urmează să rămână valabil pe perioada convenită, iar creditorul și consumatorul își vor îndeplini obligațiile în condițiile și în termenele convenite în contractul de credit.”

7 Articolul 23 din Directiva 2008/48, intitulat „Sancțiuni”, are următorul cuprins:

„Statele membre stabilesc normele de sancționare aplicabile în cazul încălcării dispozițiilor de drept intern adoptate în temeiul prezentei directive și întreprind toate măsurile necesare pentru a asigura că acestea sunt aplicate. Aceste sancțiuni trebuie să fie eficiente, proporționale și cu efect de descurajare.”

Directiva 93/13/CEE

8 Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273) prevede:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi «de către un profesionist»], în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze, în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

Dreptul polonez

Legea privind contractele de credit pentru consumatori

9 Ustawa o kredycie konsumenckim (Legea privind contractele de credit pentru consumatori) din 12 mai 2011 (Dz. U. din 2011, nr. 126, poziția 715), în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumită în continuare „Legea privind contractele de credit pentru consumatori”), a transpus Directiva 2008/48 în ordinea juridică poloneză.

10 Articolul 30 alineatul 1 din Legea privind contractele de credit pentru consumatori prevede:

„Sub rezerva articolelor 31-33, un contract de credit pentru consumatori trebuie să specifice:

[…]

7) [DAE] și valoarea totală care trebuie rambursată de consumator, calculate la data încheierii contractului de credit pentru consumatori, indicând toate elementele care stau la baza calculului său;

[…]

10) informații cu privire la celelalte costuri privind contractul de credit care trebuie suportate de consumator, în special onorariile, inclusiv costurile de administrare ale unuia sau mai multor conturi care înregistrează atât operațiunile de plată, cât și tragerile din credit, inclusiv costurile pentru utilizarea unor instrumente de plată pentru operațiunile menționate, comisioanele, marjele, precum și costurile prestațiilor complementare, în special ale primelor de asigurare, în cazul în care acestea sunt cunoscute de creditor, precum și condițiile în care aceste costuri pot fi modificate;

[…]”

11 Articolul 45 alineatul 1 din această lege are următorul cuprins:

„În cazul încălcării de către creditor a articolului 29 alineatul 1, a articolului 30 alineatul 1 punctele 1)-8), 10), 11) și 14)-17), a articolelor 31-33, a articolului 33a și a articolelor 36a-36c, consumatorul, după remiterea unei declarații scrise creditorului, rambursează creditul fără dobânzi și alte costuri legate de acesta datorate creditorului, în termenul și în modul convenite în contract.”

Legea privind Codul civil

12 Potrivit articolului 385[1] alineatele 1 și 2 din ustawa – Kodeks cywilny (Legea privind Codul civil) din 23 aprilie 1964 (Dz. U. nr. 16, poziția 93), în versiunea aplicabilă litigiului principal:

„1. Clauzele unui contract încheiat cu un consumator care nu au fost negociate în mod individual nu sunt obligatorii pentru acesta dacă îi definesc drepturile și obligațiile într-un mod contrar bunelor moravuri, cu încălcarea gravă a intereselor sale (clauze ilicite). Prezenta dispoziție nu se aplică clauzelor care definesc prestațiile principale ale părților, printre care prețul sau remunerația, dacă sunt formulate în mod neechivoc.

2. În cazul în care, în temeiul alineatului 1, o clauză contractuală nu este obligatorie pentru consumator, celelalte clauze contractuale rămân obligatorii pentru părți."

Litigiul principal și întrebările preliminare

13 Lexitor, o societate de recuperare a creanțelor, este cesionarul drepturilor unui consumator care încheiase un contract de credit cu banca pentru suma de 40 000 de zloți polonezi (PLN) (aproximativ 9 050 de euro) (denumit în continuare „contractul în cauză"). Pe lângă cuantumul acestui credit principal, consumatorul era obligat să ramburseze băncii dobânzile remuneratorii, stabilite la 19 985,07 PLN (aproximativ 4 520 de euro), precum și un comision în cuantum de 4 893,38 PLN (aproximativ 1 100 de euro). DAE specificată în contractul în cauză se ridica la 11,18 %.

14 Potrivit termenilor contractului în cauză, pentru operațiunile legate de gestionarea creditului și de modificarea clauzelor acestui contract, banca putea percepe taxe și comisioane, în conformitate cu dispozițiile contractului menționat și ale unui document care făcea parte din acesta, intitulat „Grila taxelor și comisioanelor [băncii] pentru clienții individuali" (denumit în continuare „grila"). Astfel, pe de o parte, în temeiul contractului în cauză, o creștere a taxelor și a comisioanelor putea interveni în cazul survenirii a cel puțin uneia dintre condițiile enumerate în acest contract, precum modificarea salariului minim și a nivelului indicatorilor publicați de Główny Urząd Statystyczny (Oficiul Central de Statistică, Polonia) privind în special inflația, remunerația lunară medie în sectorul întreprinderilor sau evoluția prețurilor la energie, telecomunicații, servicii poștale, regulamente interbancare și rate ale dobânzii stabilite de Narodowy Bank Polski (Banca Națională a Poloniei), evoluția prețurilor serviciilor și operațiunilor utilizate de bancă în desfășurarea diferitelor activități bancare și nebancare, evoluția domeniului de aplicare sau a formei serviciilor furnizate de bancă (inclusiv modificările sau adăugarea unei noi funcționalități de gestionare a unui anumit produs), modificările aduse normelor fiscale și/sau contabile aplicate de bancă, modificarea sau adoptarea de noi hotărâri judecătorești, decizii administrative, recomandări ale autorităților competente, inclusiv Komisja Nadzoru Finansowego (Comisia de Supraveghere Financiară, Polonia), în măsura în care aceste modificări ar afecta costurile suportate de bancă pentru executarea contractului respectiv.

15 Pe de altă parte, grila detalia, sub forma unui tabel, cuantumurile costurilor administrative, precum cele referitoare la emiterea unei note bancare, a unui certificat, a istoricului contului de credit, în cuantum de 50 PLN (aproximativ 12 euro), sau cheltuielile de corespondență cu clientul, inclusiv scrisorile de revenire și convocările, în cuantum de 4,20 PLN pe scrisoare (aproximativ 1 euro), precum și cele de expediere de corespondență cu confirmare de primire, în cuantum de 6,20 PLN pe scrisoare (aproximativ 1,5 euro). Grila specifica de asemenea o serie de

taxe nerecurente legate de punerea la dispoziție a cuantumului creditului, care erau datorate o singură dată și care nu au fost percepute (taxe stabilite la „0”), precum și taxe de încheiere a unui act adițional, în cuantum de 50 PLN (aproximativ 12 euro) și cele pentru neretragerea de numerar solicitate în vederea plății în zloți polonezi, în limita a 0,3 % din suma neretrasă, cu un minim de 100 PLN (aproximativ 24 de euro).

16 Grila prevedea, în plus, că taxele și comisioanele puteau fi modificate de cel mult patru ori pe an, fără a putea fi majorate cu mai mult de 200 % din cuantumul lor în vigoare. Pe de altă parte, grila prevedea că o modificare a cuantumului taxelor sau comisioanelor în cauză nu putea interveni decât în termen de cel mult șase luni de la survenirea condiției care permite introducerea acestei modificări și că stabilirea nivelurilor taxelor sau comisioanelor pentru operațiunile pentru care banca nu percepuse până la acea dată nici taxe, nici comisioane, precum și pentru noile produse sau servicii trebuia să se efectueze ținând seama de gradul de intensitate a forței de muncă aferent operațiunilor efectuate și de nivelul costurilor suportate de aceasta.

17 Din cererea de decizie preliminară reiese că, în cadrul executării contractului în cauză, banca a calculat dobânzile nu numai pentru valoarea creditului efectiv plătit consumatorului, ci și pentru sumele împrumutate cu titlu de costuri aferente creditului. Astfel cum subliniază instanța de trimitere, în cazul în care dobânda ar fi fost calculată numai pentru valoarea creditului plătit, DAE ar fi fost mai mică decât cea indicată în contractul de credit.

18 În acest context, Lexitor a solicitat băncii, în temeiul articolului 45 din Legea privind creditul pentru consumatori, plata unei sume de 12 905,80 PLN (aproximativ 2 900 de euro), reprezentând suma dobânzilor și a costurilor plătite de acest consumator în temeiul contractului în cauză, majorată cu dobânzi. Întrucât nu a obținut câștig de cauză, ea a sesizat Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Tribunalul Districtual al Capitalei Varșovia din Varșovia, Polonia), care este instanța de trimitere.

19 În susținerea cererii sale, Lexitor arată că, la încheierea contractului în cauză, banca a încălcat dispozițiile Legii privind creditul pentru consumatori referitoare la obligația de informare față de consumator, în special articolul 30 alineatul 1 punctul 7) din această lege, care transpune articolul 10 alineatul (2) litera (g) din Directiva 2008/48 în ordinea juridică poloneză, în măsura în care DAE specificată în contractul în cauză era prea ridicată. Banca ar fi încălcat de asemenea articolul 30 alineatul 1 punctul 10) din legea menționată, care transpune, la rândul său, articolul 10 alineatul (2) litera (k) din directiva respectivă în dreptul polonez, pentru motivul că respectivul contract se limita să indice condițiile în care costurile legate de executarea contractului în cauză puteau fi majorate, precum și anumite mecanisme de majorare a acestor costuri.

20 Instanța de trimitere ridică două tipuri de probleme. Pe de o parte, prin intermediul primelor două întrebări, aceasta solicită în esență să se stabilească dacă articolul 10 alineatul (2) literele (g) și (k) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul că situația în discuție în cauza pendinte în fața sa constituie efectiv o neîndeplinire a obligației de informare care revenea băncii în temeiul dispoziției menționate. Astfel, aceasta consideră că o clauză dintr-un contract de credit pentru consumatori care permite creditorului să perceapă dobânzi nu numai pentru valoarea creditului efectiv plătit, ci și pentru costurile de credit pe care le datorează consumatorul constituie o clauză abuzivă, în sensul Directivei 93/13. Având în vedere că, în temeiul articolului 6 alineatul (1) din directiva amintită și al articolului 385^1 din Legea privind Codul civil, în versiunea aplicabilă în litigiul principal, o asemenea clauză nu creează obligații pentru consumator, nu ar fi necesar să se

ține seama de aceasta pentru calcularea DAE, astfel încât cea care era indicată în contractul în cauză era inexactă, întrucât era prea ridicată, deoarece era calculată considerându-se că dobânzile trebuiau calculate și la costurile de credit aflate în sarcina consumatorului.

21 Pe de altă parte, în ceea ce privește articolul 10 alineatul (2) litera (k) din Directiva 2008/48, instanța de trimitere ridică problema dacă simpla enumerare a împrejurărilor în care poate avea loc o creștere a costurilor legate de executarea contractului de credit, precum și menționarea anumitor mecanisme de majorare a acestor costuri pot fi considerate suficiente pentru a îndeplini cerințele prevăzute de dispoziția menționată și, în cazul unui răspuns negativ, dacă o informație insuficientă poate fi considerată o lipsă de informare care să justifice aplicarea unei sancțiuni în temeiul articolului 23 din această directivă.

22 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă o sancțiune introdusă în dreptul național în temeiul articolului 23 din Directiva 2008/48 poate fi considerată proporțională în cazul în care, indiferent de tipul de încălcare a obligației de informare, face ca creditul să fie scutit de dobânzi și de taxe stabilite în contractul de credit și nu poate fi aplicată nicio altă sancțiune, mai puțin constrângătoare și eventual mai proporțională.

23 În aceste condiții, Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Tribunalul Districtual al Capitalei Varșovia din Varșovia, Polonia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 10 alineatul (2) litera (g) din [Directiva 2008/48], citit în lumina considerentelor (6), (8) și (31) ale aceleiași directive, trebuie interpretat în sensul că creditorul nu și-a îndeplinit obligația care îi revine în temeiul acestei dispoziții în cazul în care, ca urmare a faptului că unele dintre clauzele unui contract de credit pentru consumatori sunt considerate abuzive, [DAE] a creditului indicată de creditor la încheierea contractului este mai mare decât în ipoteza în care clauza abuzivă nu este obligatorie?

2) Articolul 10 alineatul (2) litera (k) din [Directiva 2008/48], citit în lumina considerentelor (6), (8) și (31) ale aceleiași directive, trebuie interpretat în sensul că este suficient să se informeze consumatorul cu ce frecvență, în ce situație și cu ce procent maxim pot fi majorate costurile legate de executarea contractului, chiar dacă consumatorul nu poate verifica survenirea unei anumite situații, iar costurile se pot dubla în consecință?

3) Articolul 23 din [Directiva 2008/48], citit în lumina considerentelor (6), (8), (9) și (47) ale aceleiași directive, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede o singură sancțiune pentru neîndeplinirea obligației de informare impuse creditorului, indiferent de gradul de gravitate a neîndeplinirii obligației respective și de impactul acesteia asupra eventualei decizii a consumatorului de a încheia contractul de credit, [sancțiune] care constă în acordarea creditului fără dobândă și fără costuri?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

24 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 10 alineatul (2) litera (g) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul că faptul că un contract de credit specifică o DAE care se dovedește supraestimată ca urmare a faptului că

anumite clauze ale contractului respectiv sunt ulterior recunoscute ca fiind abuzive, în sensul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, și, prin urmare, ca nefiind obligatorii pentru consumator constituie o încălcare a obligației de informare prevăzute de această dispoziție a Directivei 2008/48.

25 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie amintit de la bun început că articolul 10 alineatul (2) din Directiva 2008/48 realizează o armonizare totală în ceea ce privește elementele care trebuie incluse în mod obligatoriu într-un contract de credit [Hotărârea din 21 martie 2024, Profi Credit Bulgaria (Servicii accesorii contractului de credit), C-714/22, EU:C:2024:263, punctul 50 și jurisprudența citată].

26 În acest scop, articolul 10 alineatul (2) litera (g) din această directivă prevede că contractul de credit specifică în mod clar și concis DAE și valoarea totală plătibilă de către consumator, calculate la momentul încheierii contractului de credit.

27 DAE este definită la articolul 3 litera (i) din Directiva 2008/48 ca fiind „costul total al creditului pentru consumator exprimat ca procent anual din valoarea totală a creditului, inclusiv costurile menționate la articolul 19 alineatul (2), dacă este cazul”. Conform articolului 19 alineatul (1) din această directivă, DAE este calculată în conformitate cu o formulă matematică stabilită în anexa I partea I la aceasta.

28 În această privință, trebuie amintit, pe de o parte, că Directiva 2008/48 a fost adoptată cu dublul obiectiv de a se asigura tuturor consumatorilor din Uniune un nivel ridicat și echivalent de protecție a intereselor lor și de a facilita apariția unei piețe interne eficiente în domeniul creditelor de consum. Reiese din considerentul (19) al directivei menționate că aceasta urmărește, printre altele, să garanteze primirea de către consumator, înaintea încheierii contractului de credit, a informațiilor adecvate, privind în special DAE în întreaga Uniune, care să îi permită să compare aceste rate (Hotărârea din 19 decembrie 2019, Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, punctul 28 și jurisprudența citată).

29 Curtea a avut ocazia să sublinieze că, pentru un consumator, DAE prezintă o importanță esențială ca cost global al creditului, prezentat sub forma unei rate calculate potrivit unei formule matematice unice. Astfel, această rată permite consumatorului să aprecieze, din punct de vedere economic, întinderea angajamentului pe care îl presupune încheierea contractului de credit (Hotărârea din 19 decembrie 2019, Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, punctul 29 și jurisprudența citată).

30 Având în vedere în special această importanță esențială a DAE pentru consumator, Curtea a precizat că indicarea unei DAE care nu reflectă în mod fidel toate costurile prevăzute la articolul 3 litera (g) din Directiva 2008/48 privează consumatorul de posibilitatea de a determina întinderea angajamentului său la fel ca nespecificarea acestei rate [a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 martie 2024, Profi Credit Bulgaria (Servicii accesorii contractului de credit), C-714/22, EU:C:2024:263, punctul 55].

31 Din considerațiile prezentate la punctele 26-30 din prezenta hotărâre reiese că articolul 10 alineatul (2) litera (g) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul că obligația de a specifica în mod clar și concis DAE într-un contract de credit nu poate fi limitată la a nu o subevalua, o indicare eronată a DAE putând consta în principiu și în supraestimarea sa.

32 Astfel, a admite că un contract de credit poate specifica o DAE supraestimată ar risca să priveze această specificare de utilitatea sa practică pentru consumator și, prin urmare, ar aduce atingere realizării obiectivului urmărit de obligația prevăzută la articolul 10 alineatul (2) litera (g) din Directiva 2008/48, așa cum reiese acest obiectiv din jurisprudența citată la punctele 28 și 29 din prezenta hotărâre.

33 Acestea fiind precizate, este necesar să se observe că, în speță, din cererea de decizie preliminară reiese că instanța de trimitere pornește de la premisa, a cărei temeinicie nu solicită Curții să o confirme, potrivit căreia este necesar să se înlăture, în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, aplicarea unei părți din clauzele contractului în discuție, ca urmare a caracterului lor abuziv, astfel încât DAE calculată făcând abstracție de aceste clauze este mai puțin ridicată decât cea indicată inițial în contractul menționat.

34 În această privință, trebuie amintit că articolul 19 alineatul (3) din Directiva 2008/48 prevede că calculul DAE se bazează pe ipoteza conform căreia contractul de credit urmează să rămână valabil pe perioada convenită, iar creditorul și consumatorul își vor îndeplini obligațiile în condițiile și în termenele convenite în acest contract.

35 Rezultă că este îndeplinită obligația de a specifica DAE, prevăzută la articolul 10 alineatul (2) litera (g) din această directivă, dacă DAE specificată în contractul în cauză corespunde celei calculate, potrivit formulei matematice care figurează în partea I din anexa I la directiva menționată, pe baza „costului total al creditului pentru consumatori”, în sensul articolului 3 litera (g) din directiva menționată, cost total care include costurile pe care consumatorul este ținut să le plătească în temeiul clauzelor acestui contract, inclusiv cele care, ulterior, se dovedesc abuzive și nu creează obligații pentru consumator.

36 Ținând seama de ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 10 alineatul (2) litera (g) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul că faptul că un contract de credit specifică o DAE care se dovedește supraestimată ca urmare a faptului că anumite clauze ale contractului respectiv sunt ulterior recunoscute ca fiind abuzive, în sensul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, și, așadar, ca nefiind obligatorii pentru consumator nu constituie, în sine, o încălcare a obligației de informare prevăzute de această dispoziție a Directivei 2008/48.

Cu privire la a doua întrebare

37 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 10 alineatul (2) litera (k) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul că faptul că un contract de credit enumeră o serie de împrejurări care pot determina o creștere a costurilor legate de executarea contractului, fără ca însă consumatorul să fie în măsură să verifice survenirea și impactul lor asupra acestor costuri, constituie o încălcare a obligației de informare prevăzute de dispoziția menționată.

38 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul articolului 10 alineatul (2) litera (k) din Directiva 2008/48, un contract de credit trebuie să specifice, în mod clar și concis, pe lângă costurile de administrare ale unuia sau mai multor conturi care înregistrează atât operațiunile de plată, cât și tragerile din credit, precum și costurile pentru utilizarea unui mijloc de plată, toate celelalte costuri rezultând din contract, precum și condițiile în care aceste costuri pot fi modificate.

39 Din articolul 10 alineatul (2) din Directiva 2008/48, interpretat în lumina considerentului (31) al acesteia, reiese că cerința de a specifica într-un contract de credit întocmit pe hârtie sau pe alt suport durabil, în mod clar și concis, elementele prevăzute la această dispoziție este necesară pentru a-i permite consumatorului să își cunoască drepturile și obligațiile (Hotărârea din 21 decembrie 2023, BMW Bank ș.a., C-38/21, C-47/21 și C-232/21, EU:C:2023:1014, punctul 233, precum și jurisprudența citată).

40 Cunoașterea și o bună înțelegere de către consumator a elementelor pe care trebuie să le conțină în mod obligatoriu un contract de credit, conform articolului 10 alineatul (2) din Directiva 2008/48, sunt necesare pentru buna executare a acestui contract și în special pentru exercitarea drepturilor consumatorului (Hotărârea din 21 decembrie 2023, BMW Bank ș.a., C-38/21, C-47/21 și C-232/21, EU:C:2023:1014, punctul 234, precum și jurisprudența citată).

41 Pentru a permite această bună înțelegere a elementelor menționate cu respectarea cerinței de claritate prevăzute la articolul 10 alineatul (2) din Directiva 2008/48, informația furnizată într-un contract de credit trebuie, așadar, să fie lipsită de orice contradicție susceptibilă în mod obiectiv să inducă în eroare un consumator mediu, normal informat și suficient de atent și de avizat în ceea ce privește întinderea drepturilor și a obligațiilor sale în temeiul contractului menționat (Hotărârea din 21 decembrie 2023, BMW Bank ș.a., C-38/21, C-47/21 și C-232/21, EU:C:2023:1014, punctul 235, precum și jurisprudența citată).

42 Mai precis, pentru a îndeplini cerința redactării clare și inteligibile a clauzelor contractuale, prezintă o importanță esențială aspectul dacă în contractul de credit se indică în mod transparent condițiile de rambursare a creditului sau metodele de stabilire a acestora, astfel încât un asemenea consumator să poată prevedea, pe baza unor criterii precise și inteligibile, consecințele economice care rezultă din aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iulie 2015, Bucura, C-348/14, EU:C:2015:447, punctul 54).

43 Prin urmare, clauzele contractului de credit trebuie să indice între altele, în mod transparent, metoda în conformitate cu care variază costurile aferente serviciului care trebuie furnizat și motivele acestei variații, astfel încât consumatorul să poată prevedea, pe baza unor criterii clare și inteligibile, eventualele modificări ale acestor costuri (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iulie 2015, Bucura, C-348/14, EU:C:2015:447, punctul 60).

44 Rezultă că articolul 10 alineatul (2) litera (k) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul că condițiile în care costurile legate de executarea unui contract de credit pot fi modificate trebuie să fie specificate în mod clar și concis în acest contract, astfel încât, printre altele, coroborate cu alte informații, aceste condiții să fie lipsite de orice imprecizie susceptibilă în mod obiectiv să inducă în eroare un consumator mediu, normal informat și suficient de atent și de avizat cu privire la existența evenimentelor care pot declanșa modificarea și la legătura dintre modificarea costurilor și acest eveniment (a se vedea prin analogie Hotărârea din 21 decembrie 2023, BMW Bank ș.a., C-38/21, C-47/21 și C-232/21, EU:C:2023:1014, punctul 238).

45 Or, în speță, astfel cum rezultă din elementele furnizate de instanța de trimitere și rezumate la punctul 14 din prezenta hotărâre, reiese că condițiile de modificare a costurilor de executare a contractului în cauză au fost definite pe baza unor indicatori dificil de verificat de către consumator atât înainte de încheierea acestui contract, cât și în cursul executării sale. Astfel, era vorba în special despre indicatori economici variabili, inclusiv cei controlați de banca însăși, precum și despre anumiți alți indicatori, descriși în termeni vagi, care fac referire la evoluția

juridică în sens larg. Pe de altă parte, împrejurarea că creșterea costurilor în discuție în litigiul principal era plafonată cantitativ la maximum 200 % și temporar, în limita a maximum patru ori pe an, cel târziu la șase luni după îndeplinirea condiției nu poate infirma această constatare.

46 Revine, așadar, instanței de trimitere, ținând seama de indicațiile care precedă, sarcina de a examina în ce măsură, în cauza principală, un consumator mediu, normal informat și suficient de atent și de avizat era în măsură, având în vedere modul de redactare a clauzelor contractuale privind creșterea costurilor legate de executarea contractului în cauză, să identifice în mod clar evoluția întinderii angajamentului său în cursul executării acestui contract.

47 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 10 alineatul (2) litera (k) din Directiva 2008/48 trebuie interpretat în sensul că faptul că un contract de credit enumeră o serie de împrejurări care justifică o creștere a costurilor legate de executarea contractului, fără însă ca un consumator normal informat și suficient de atent și de avizat să fie în măsură să verifice survenirea și impactul lor asupra acestor costuri, constituie o încălcare a obligației de informare prevăzute de dispoziția menționată, în măsura în care această indicație poate pune în discuție posibilitatea consumatorului respectiv de a aprecia întinderea angajamentului său.

Cu privire la a treia întrebare

48 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 23 din Directiva 2008/48, citit în lumina considerentului (47) al acesteia, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede, în cazul încălcării obligației de informare impuse creditorului în conformitate cu articolul 10 alineatul (2) din directiva menționată, o sancțiune uniformă care constă în decăderea creditorului din dreptul său la dobânzi și la costuri, indiferent de nivelul de gravitate a acestei încălcări și de impactul său asupra deciziei consumatorului de a încheia contractul de credit.

49 Din modul de redactare a articolului 23 din Directiva 2008/48, citit în lumina considerentului (47) al acesteia, rezultă că statele membre trebuie să stabilească normele de sancționare aplicabile în cazul încălcării dispozițiilor de drept intern adoptate în temeiul directivei menționate și să întreprindă toate măsurile necesare pentru a asigura că acestea sunt aplicate. Deși alegerea normelor de sancționare respective este lăsată la latitudinea statelor membre, sancțiunile astfel prevăzute trebuie să fie eficiente, proporționale și cu efect de descurajare. Aceasta implică faptul că rigoarea sancțiunilor menționate trebuie să fie adecvată gravității încălcărilor pe care le reprimă, în special prin asigurarea unui efect realmente disuasiv, respectându-se în același timp principiul general al proporționalității [a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 martie 2024, Profi Credit Bulgaria (Servicii accesorii unui contract de credit), C-714/22, EU:C:2024:263, punctul 52 și jurisprudența citată].

50 Deși revine instanței de trimitere, singura competentă să interpreteze și să aplice dreptul național, sarcina de a verifica dacă, având în vedere ansamblul împrejurărilor din litigiul principal, sancțiunile prevăzute de dreptul său național îndeplinesc cerințele amintite la punctul 49 din prezenta hotărâre, Curtea, pronunțându-se asupra trimiterii preliminare, poate totuși să îi ofere precizări pentru a o ghida în aprecierea sa (a se vedea prin analogie Hotărârea din 11 ianuarie 2024, Národuj, C-755/22, EU:C:2024:10, punctul 42 și jurisprudența citată).

51 În speță, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la caracterul proporțional al sancțiunii prevăzute de dreptul național, și anume decăderea din dreptul creditorului la dobânzi și la costuri. Această instanță consideră printre altele că cerințele care justifică creșterea costurilor legate de executarea contractului de credit nu sunt relevante pentru consumator la încheierea contractului, în măsura în care cuantumul inițial al acestor costuri se dovedește relativ scăzut în raport cu valoarea creditului acordat.

52 După cum s-a amintit la punctele 39-42 din prezenta hotărâre, pentru a permite consumatorului să cunoască pe deplin condițiile cărora le va fi supusă executarea contractului pe care îl încheie, articolul 10 alineatul (2) din Directiva 2008/48 impune ca, la momentul încheierii acestuia, consumatorul respectiv să dețină toate elementele care pot avea impact asupra întinderii angajamentului său (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punctul 66).

53 Pe de altă parte, reiese din jurisprudența Curții că încălcarea de către creditor a unei obligații care prezintă o importanță esențială în contextul Directivei 2008/48 poate fi sancționată, în conformitate cu reglementarea națională, prin decăderea acestui creditor din dreptul la dobânzi și la costuri (Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punctul 69).

54 O asemenea sancțiune, deși produce consecințe serioase în privința creditorului, nu poate fi considerată disproporționată decât în cazul lipsei specificării sau a specificării eronate a unor elemente care, printre cele prevăzute la articolul 10 alineatul (2) din Directiva 2008/48, prin natura lor, nu sunt susceptibile să afecteze capacitatea consumatorului de a aprecia întinderea angajamentului său (a se vedea prin analogie Hotărârea din 9 noiembrie 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punctul 72).

55 Or, obligația creditorului, în conformitate cu articolul 10 alineatul (2) litera (k) din Directiva 2008/48, de a specifica în contractul de credit condițiile în care poate interveni o modificare a costurilor de executare a acestui contract prezintă de asemenea o importanță esențială pentru consumator, având în vedere că, pentru a aprecia întinderea angajamentului său, acesta trebuie să poată prevedea, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 41 și 42 din prezenta hotărâre, eventualele modificări ale acestor costuri pe baza unor criterii clare și inteligibile și, prin urmare, consecințele economice care decurg pentru el, chiar dacă cuantumul inițial al acestor costuri ar fi relativ scăzut în raport cu valoarea creditului în cauză.

56 Pe de altă parte, reiese din jurisprudența Curții că consecințele încălcării obligațiilor de informare referitoare la un contract de credit pot varia considerabil în funcție de elementul de informare specific în cauză, gravitatea acestei încălcări depinzând în plus, în practică, de numărul și de importanța elementelor care lipsesc din acest contract de credit. Asemenea încălcări pot, printre altele, să îngreuneze exercitarea de către consumator a drepturilor care decurg din contractul de credit (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 octombrie 2024, Horyzont, C-339/23, EU:C:2024:918, punctul 34).

57 Prin urmare, sub rezerva verificărilor care trebuie efectuate de instanța de trimitere, principiul proporționalității nu se opune ca un stat membru să aleagă să prevadă o sancțiune uniformă care să constea în decăderea creditorului din dreptul său la dobânzi și la costuri pentru încălcarea diferitelor obligații de informare prevăzute la articolul 10 alineatul (2) din Directiva 2008/48, chiar dacă gravitatea individuală a încălcării fiecăreia dintre aceste obligații, precum și consecințele care decurg din aceasta pentru consumator pot varia în funcție de fiecare caz în parte.

58 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la a treia întrebare că articolul 23 din Directiva 2008/48, citit în lumina considerentului (47) al acesteia, trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale care prevede, în cazul încălcării obligației de informare impuse creditorului în conformitate cu articolul 10 alineatul (2) din directiva menționată, o sancțiune uniformă care constă în decăderea creditorului din dreptul său la dobânzi și la costuri, indiferent de nivelul individual de gravitate a unei asemenea încălcări, în măsura în care această încălcare poate pune în discuție posibilitatea consumatorului de a aprecia întinderea angajamentului său.

Cu privire la cheltuielile de judecată

59 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a zecea) declară:

1) Articolul 10 alineatul (2) litera (g) din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului

trebuie interpretat în sensul că

faptul că un contract de credit specifică o dobândă anuală efectivă care se dovedește supraestimată ca urmare a faptului că anumite clauze ale contractului respectiv sunt ulterior recunoscute ca fiind abuzive, în sensul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, și, așadar, ca nefiind obligatorii pentru consumator nu constituie, în sine, o încălcare a obligației de informare prevăzute de această dispoziție a Directivei 2008/48.

2) Articolul 10 alineatul (2) litera (k) din Directiva 2008/48

trebuie interpretat în sensul că

faptul că un contract de credit enumeră o serie de împrejurări care justifică o creștere a costurilor legate de executarea contractului, fără însă ca un consumator normal informat și suficient de atent și de avizat să fie în măsură să verifice survenirea și impactul lor asupra acestor costuri, constituie o încălcare a obligației de informare prevăzute de dispoziția menționată, în măsura în care această indicație poate pune în discuție posibilitatea consumatorului respectiv de a aprecia întinderea angajamentului său.

3) Articolul 23 din Directiva 2008/48, citit în lumina considerentului (47) al acesteia,

trebuie interpretat în sensul că

nu se opune unei reglementări naționale care prevede, în cazul încălcării obligației de informare impuse creditorului în conformitate cu articolul 10 alineatul (2) din directiva menționată, o sancțiune uniformă care constă în decăderea creditorului din dreptul său la dobânzi și la costuri, indiferent de nivelul individual de gravitate a unei asemenea încălcări, în măsura în care această încălcare poate pune în discuție posibilitatea consumatorului de a aprecia întinderea angajamentului său.

Semnături